

ZPRÁVY

VIII. stretnutie československých a maďarských právnych historikov v Egeri

Programom osmeho stretnutia právnych historikov v dňoch 26.—28. mája 1966 bola tentoraz diskusia o nových učebných textoch Dejín štátu a práva v Maďarsku za kapitalizmu (1848—1945). Z československej strany sa na stretnutí zúčastnili doc. dr. L. Bianchi, dr. F. Bokes, doc. dr. L. Hubenák, doc. dr. K. Malý, E. Bidovský a K. Litsch.

Pracovný program rozdelil diskusiu na tri etapy: do r. 1867, do r. 1918 a do r. 1945. Každý úsek mal svojho oponenta z radov maďarských historikov a právnych historikov, ako aj z radov československých účastníkov. Cenné boli najmä pripomienky maďarských historikov György Szabad-a a Miklósa Szabó. Československí historici a právní historici predniesli nielen svoje osobné názory, ale tlmočili aj kritiku ďalších, ktorí tiež preštudovali maďarské učebné texty a zaujali k nim stanovisko (prof. Rebro, prof. Vietor, dr. Mésároš). Na stretnutí sa zúčastnil ako hosť aj bulharský profesor K. Telbisov z Varny. Z maďarských právnych historikov najaktívnejšie zasahovali do debaty prof. K. Kovács, prof. A. Csizmadia, dr. F. Pecze, dr. J. Buzás, dr. Gy. Vargyai, doc. Ö. Both, dr. E. Gergely, dr. F. Sik a mnohí ďalší.

Žiaľ, časové rozpätie troch dní sa ukázalo príliš krátke na to, aby sa tak obsiahla a doteraz len málo spracovaná látka mohla dopodrobna prebrať. I keď diskusia začala hneď s kritikou, bez prednášania príslušných partii, čas dovolil iba toľko, aby sa prerokovali zásadné otázky. Podrobnosti oznámia účastníci autorom priamo. Výmena názorov bola mimoriadne plodná, a presahovala úroveň, ktorá by sa očakávala pri diskusii o učebných textoch. Oponenti a diskutéri stavali autorom učebných textov priam maximalistické požiadavky, aké by sa mohli požadovať pri monografickom spracovaní.

Záveru diskusie možno zhrnúť v tom zmysle, že sa všeobecne konštatovala vzostupná tendencia kvality predloženého návrhu učebných textov Dejiny štátu a práva v Maďarsku za kapitalizmu v porovnaní s predchádzajúcimi textami. Nové texty zohľadňujú výsledky bádania historikov a predstavujú historický vývoj v oveľa dokonalejšej forme, než predošlé texty. Ako ďalší všeobecný poznatok by bolo možné konštatovať, že maďarskí aj československí diskutéri sa vo svojej kritike zhodli v tom, že učebné texty sa príliš sústreďujú na zobrazenie normatívneho právneho stavu a na rozbor právnych inštitúcií, menej pozornosti však venujú konfrontácii právnych noriem so skutočnosťou. Z toho potom vyplývala tiež zásadná pripomienka skoro všetkých diskutérov, že napr. národnostná otázka nebola dostatočne zapracovaná do všetkých tých odvetví činnosti štátu, kde jej nesprávne riešenie spôsobovalo negatívne vplyvy na rozvoj nemaďarských národností. Zo strany československých právnych historikov sa kládla tiež požiadavka, aby sa v učebnici dejín štátu a práva stručne reprodukovali aj hlavné politické a právne ideológie, ktoré zohrali dôležitý vplyv na politiku vládnuúcich tried.

Samozrejme, že nemožno od autorov bez predbežného monografického spracovania požadovať také úpravy učebných textov, ktoré presahujú ich sily a možnosti. Táto skutočnosť sa veľmi často prizvukovala zo strany kritizujúcich. Bolo zásluhou hostiteľov, že vedeli vytvoriť také priateľské ovzdušie, že nikto sa v žiadnom smere necítil hateným vo vyjadrení svojich kritických názorov. Predsedajúci doc. dr. P. Horváth v záverečnom slove vyslovil československým účastníkom vďaku za úprimnú pomoc, ktorú poskytli autorom pri spracovaní textov, ktoré sa majú stať základom definitívnej učebnici. Treba vítať, že čsl.-maďarské stretnutia dosiahli už tak vysoký stupeň vedeckej spolupráce, že sa aj učebné texty spoločne diskutujú.

L. Bianchi

Konferencie o právnické vzdelanosti na Slovensku a v Maďarsku do buržoazní revoluce roku 1848 u príležitosti 500. výročí založení Academie Istropolitany a 300. výročí založení právnické fakulty trnavské university

Na téma dotčené v nadpisu byla právnickou fakultou Komenského university v Bratislavě, Ústavem štátu a práva Slovenské akademie vied a Slovenskou historickou spoločnosťou uspořádána ve dnech 10.—12. listopadu 1966 v Domě vědeckých pracovníků na smolenickém hradě za široké mezinárodní účasti (hostů z Jugoslávie, Maďarska, NDR, NSR, Polska a Rakouska) třídní konference. Již sama tematika smolenické konference, která, jak naznačuje její podvojný název, nebyla zdaleka jen oslavou, nýbrž vědeckým zasedáním o živé problematice vývoje právnické vzdelanosti, ukazuje, že okruh zájmů, jež se tu mohly uplatnit, byl poměrně velmi široký. To plně potvrdil pak i ohlas, s nímž se setkal záměr konferenci uspořádat v odborné veřejnosti. Jeho výrazem byl vskutku impozantní počet referátů a příspěvků, které se sešly. Tento nepochybný úspěch v organizační přípravě postavil však pořadatele i před málo záviděníhodný úkol, jak množství látky vtěsnat do poměrně krátké doby tří dnů konferenčního jednání. Východisko, ke kterému se dospělo, zaslouží snad, aby mu byla věnována určitá pozornost, neboť jde v podstatě o organizační formu, která v našem vědeckém životě dosud — v rozporu s vžitou již praxí v zahraniční — nezapustila plně kořeny: vlastní konferenční jednání nebylo proto věnováno formálnímu přednášení referátů, nýbrž naopak meritorní diskusi, která byla vždy pro každý den uvedena vstupním projevem, jehož úkolem bylo však ne prosté shrnutí zaslaných příspěvků — a v tom se tento způsob lišil od tzv. generálních raportů užívaných obvykle na mezinárodních konferencích v cizině — nýbrž jehož úkolem bylo klást otázky a vyvolávat aktuální zájem. Takovýto postup byl umožněn především dobrou odbornou úrovní dodaných referátů, a to jak po obsahové, tak zejm. i formální stránce (rukopisy obsahovaly většinou úplný dokladový aparát obvyklý jinak u tištěných prací). I technicky — přes některé nedostatky — se podařilo zabezpečit včasné rozmnožení referátů.

Otázky zahrnuté zaslanými příspěvky vedly zcela přirozeně k tomu, že diskuse směřovala k trojímu zájmovému ohnisku, vymezenému jednak chronologicky, jednak však i věcně. Poměrně nejobsáhlejší — alespoň zcela jistě časově — byl první okruh, který zahrnul, zhruba řečeno, problematiku vývoje právnické vzdelanosti až do proniknutí osvícenských myšlenek; druhý byl pak věnován výlučně osvícenství a jeho projevům v systému právnického vzdělání; a třetí se pak posléze dotýkal období těsně předcházejícího buržoazní revoluci. Vstupní referáty do diskuse měl v prvním případě prof. Rebro, v druhém prof. Vietor a ve třetím doc. Bianchi.